

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier Ledeberg in Roosdaal Cultuurhistorisch landschap

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Ledeberg, Roosdaal (Pamel), Kapelleweide, Kluisberg, Varing –
cultuurhistorisch landschap (opheffing)

Onderwerp

Benaming: Ledeberg

Adres of ligging: Kapelleweide, Kluisberg, Varing in Roosdaal (Pamel)

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/23097/101.1

Bescherming

Beschermd als: cultuurhistorisch landschap

Beschermingsbesluit: besluit van de secretaris-generaal van 26 november 1942

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/besluiten/50> en
intrekkingsbesluit van 11 april 1984 <https://id.erfgoed.net/besluiten/10950>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1413>

Samenvatting

De bescherming als cultuurhistorisch landschap van de Ledeberg in Roosdaal (Pamel) wordt opgeheven. De erfgoedkenmerken en -elementen van het landschap als gaaf bewaarde heuvelflank met vergezichten, bospercelen, grasland en een waardevol beukenbestand zijn in de decennia volgend op de bescherming in 1942 door toenemende bebouwing en niet-vergunde kap nagenoeg volledig verdwenen. De esthetische waarde van het landschap is hierdoor volledig verloren gegaan. De bescherming van het cultuurhistorisch landschap wordt opgeheven omdat de erfgoedwaarden onherstelbaar aangetast of verloren zijn gegaan.

Datum 13/07/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	4
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	5
2.3.1.	Een kort voortraject: De Ledeborg als gerangschikt landschap (1920-1931).....	5
2.3.2.	Bescherming als cultuurhistorisch landschap (1942)	6
2.3.3.	Verdere aftakeling van het beukenbestand (1942-1952)	7
2.3.4.	Bijkomende bebouwing in het cultuurhistorisch landschap (1951-1987)	7
2.3.5.	Gedeeltelijke opheffing van het cultuurhistorisch landschap in functie van verkaveling (1984).....	7
2.3.6.	Verharding Kapelleweide en aanleg als parking (1990-2007)	8
2.3.7.	Recente bebouwing in het cultuurhistorisch landschap en bosbeheersplan (2006-2022)	8
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	9
2.5.	Juridische toestand.....	9
2.5.1.	Adres en kadaster	9
2.5.2.	Onroerend erfgoed	9
2.5.3.	Omgeving	9
2.5.4.	Natuur en Bos.....	9
2.5.5.	Landbouw en Visserij.....	9
3.	Evaluerend gedeelte	10
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	10
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	11
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	11
4.	Bronnen	11
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	12
5.1.	Omgevingsplan	12
5.2.	Fotobijlage	12
5.3.	Documentatie	12

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van de Ledeberg in Roosdaal (Pamel). De opheffing van de bescherming kadert in de herziening van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van 26 november 1942 en 11 april 1984 (gedeeltelijke intrekking) werd onderzocht in het project 'snelle screening' (2021-2022). Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Met uitzondering van de stedenbouwkundige ensembles en het archeologisch en varend erfgoed, werd het volledige beschermde bestand gescreend.

Dit dossier betreft de gehele opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van de Ledeberg.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

De Ledeberg (niet te verwarren met de gelijknamige deelgemeente in Gent) is een heuvel in Roosdaal (Vlaams-Brabant) die boven het golvende landschap van het Pajottenland uitstijgt. Op dezelfde Ledeberg, ook bekend als Kluisberg of Puttenberg staat net ten noordoosten van de bescherming de Villa Puttenberg met park¹, gelinkt aan de firma 'Minak Léberg Bronnen' van familie De Schepper. De parkaanleg is een ontwerp van landschapsarchitect Jules Janlet (1880-1973)².

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van het beschermd onroerend goed wordt weergegeven op een omgevingsplan in bijlage bij dit opheffingsdossier.

2.2. Historiek van het beschermde goed

De [Ledeberg](#) is een restheuvel in Roosdaal (Pamel), die er getuige van is dat dit gebied ooit een afzetting op de eocene zeebodem was (53 tot 33,7 miljoen jaar geleden). Dat deze heuvel nu boven de omgeving uitsteekt, heeft te maken met erosieve processen die sterker op het omliggende landschap inwerkten. Aan de top van de Ledeberg dagzomen immers tertiaire geologische lagen (formatie van Gentbrugge) die door het aaneenkitten van zandkorrels in die lagen de langdurige erosie weerstonden. Terwijl de omgeving erodeerde, met een verlaagd maaiveld als gevolg, bleven locaties met versterkte lagen in de ondergrond op het oude niveau liggen. Zij ontsnapten aan de erosieve werking van het toenmalige rivieren- of waterlopenstelsel.

Met een hoogteverschil van ongeveer 30m en een omgeving die ten tijde van de bescherming nog grotendeels open en onbebouwd was, kon je van op de Ledeberg aantrekkelijke vergezichten over de Dendervallei waarnemen.

Historisch gezien wordt de heuvel in verband gebracht met de burcht van de heren van Ledeberg en Pamel, maar waar deze burcht zich precies bevond is niet bekend. Ze verdween al vroeg: mogelijk werd de burcht al in de middeleeuwen afgebroken, of verviel ze spontaan tot een ruïne. De eerste vermelding is in een oorkonde uit 1188 over de bezittingen van de abdijs van Ninove³. Amper veertien jaar later wordt de burcht een laatste

¹ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/134766>.

² <https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/3020>.

³ "ecclesia de Ninive in praedicta parochia de Pamela vel de dominio castelli de Ledeberga, vivente Waltero Hawel [Walter, heer van Ledeberg] possederat" De Smet 1841, 799.

keer vernoemd⁴. In latere oorkonden is er nog enkel sprake van een kapel op de Ledeberg⁵, waarbij het volgens sommige auteurs om de burchtkapel zou gaan. Maar ook dat is niet zeker.

De huidige kapel van Onze-Lieve-Vrouw-van-Ledeberg⁶, net buiten de bescherming, werd pas in de 19de eeuw gebouwd. Enkel de noordgevel zou een indicatie van een oudere oorsprong kunnen zijn, omdat deze als enige is opgetrokken in zandsteen en een muurdikte van 1,5 meter heeft. Een proefsleuvenonderzoek uit 2014⁷ in de nabijheid van de kapel legde de funderingsresten bloot van een gebouw dat op de Ferrariskaart staat, maar dat niet werd gedateerd of aan de burcht van de heren van Ledeberg en Pamel kon worden toegeschreven. In 2022-2023 gebeurde een onderzoek met vier proefputten aan de parking van de Kapelleweide. Er werden enkel sporen van recente datum aangetroffen. De locatie van een middeleeuwse burcht, binnen of aansluitend bij de bestaande bescherming, blijft dus voorlopig onzeker.

Lager op de helling, langs de Varing, staat een bescheiden Onze-Lieve-Vrouwkapelletje⁸, dat in de 19de eeuw een kruispunt van voetwegen markeerde. De inplanting van het kapelletje correspondeert met een weergave van een klein gebouw op de Ferrariskaart. Op het ogenblik van bescherming stond dit kapelletje in een open landbouwomgeving, voorheen in de 19de eeuw nog gelegen onder bos. Ook na de ontbossing begeleidde een es de standplaats van het kapelletje. In 2001 werd de es onoordeelkundig gesnoeid. Na 2001 verdween hij uit het straatbeeld.

Het kapelletje op de locatie van de Varing 38 is wellicht een overblijfsel van de ommegang die tot in de jaren 1950 een levendig gebruik kende en langs de Varing en het pad genaamd Kluisberg leidde. Gelovigen kwamen er verlossing van tandpijn afsmecken. In 1984 werd het samen met de omliggende percelen ten zuiden van de Varing uit de beschermingsperimeter gehaald.

Op de noordflank van de Ledeberg bevond zich de vroegere fabriek van mineraalwater NV Minak, beter gekend als de 'Léberg Bronnen', Het bedrijf was er ontstaan in 1933 nadat zakenman en burgemeester De Schepper de bron op de flank van de Ledeberg geschikt voor consumptie had bevonden. Op zijn eigendom in Ledebergbos liet hij een winningsput aanleggen, van waaruit het water uit de diepte werd opgepompt. Deze exploitatie bestond dus al vóór de bescherming van 1942, maar door de uitbreiding van de bedrijfsgebouwen verschenen er ook loodsen in de noordwestelijke punt van de afgebakende bescherming.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

In 1942 komt de bescherming van het cultuurhistorisch landschap Ledeberg tot stand, in volle oorlogsperiode dus. Voor dat jaartal was de Ledeberg, meer bepaald de omgeving van de kapel van Ledeberg al voor een korte periode 'gerangschikt' als waardevol landschap.

2.3.1. Een kort voortraject: De Ledeberg als gerangschikt landschap (1920-1931)

In 1920 rangschikte de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) de omgeving van de kapel van van Onze-Lieve-Vrouw-van-Ledeberg als landschap "parmi

⁴ De Smet 1841, 823.

⁵ "quaedam capellania in parochia de Pamela apud Ledeberga, instituta per donationem domini Willelmi [Willem van Ledeberg]" (1226) De Smet 1841, 853.

⁶ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40522>: de kapel van Onze-Lieve-Vrouw-van-Ledeberg valt buiten het beschermd cultuurhistorisch landschap.

⁷ REYNS N. & CLEDA B. 2014: Archeologisch vooronderzoek Roosdaal - Kapelleweide 5 (Immaculata Maria Instituut), Wijnegem.

⁸ DE BOLLE H. s.d.: Roosdaal van A tot Z, website Hubert De Bolle en Roosdaal [online], <https://hdbr.be/AZ/S/OSAPOLLONkapelletjesv1963.htm> (geraadpleegd op 17 april 2023). Dit kapelletje is niet opgenomen in de inventaris onroerend erfgoed.

les sites intéressants du pays" (derde klasse)⁹. Over deze rangschikking is weinig bekend, tenzij enkele korte nota's die wijzen op het voorkomen van een aantrekkelijk beukenbestand met veteranobomen rond de kapel van Ledeberg die door kap werden bedreigd. Wellicht was deze bedreiging de aanleiding voor de rangschikking.

Ook na de rangschikking ging de discussie over de bedreiging van het beukenbestand onverminderd door.

Ook na de rangschikking als landschap bleek het beukenbestand aan de Kapelleweide nog altijd bedreigd. Telkens wanneer de kerkfabriek een aantal van de beuken in de buurt van de kapel wilde kappen, mobiliseerden particulieren en organisaties de KCML tot de nodige interventie voor het behoud van de bomen. De KCML stuurde een rapporteur ter plekke : uit veiligheidsoverwegingen mochten sommige bomen worden gekapt, met het verzoek ze te vervangen door een jonge aanplant. Tegen 1925 bleven een 60-tal veteranobomen over¹⁰. Na de invoering van de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen verviel deze rangschikking.

2.3.2. Bescherming als cultuurhistorisch landschap (1942)

In 1942 werd de omgeving rond de kapel op de Ledeberg andermaal beschermd, omwille van de esthetische waarde. Met de bescherming trachtte de KCML de gaaf bewaarde flank met bospercelen en grasland van ongeoorloofde kap en bebouwing te behoeden.

De bescherming kwam er naar aanleiding van een concrete dreiging. Een jaar voordien had een particulier de plannen voor de inplanting van een buitenverblijf op de helling van de Ledeberg opgemaakt. De KCML vroeg prompt het plan op en drukte daarbij de hoop uit dat *'zijn goede smaak' zou leiden tot een ontwerp 'in harmonie met dit landschap'*¹¹ Corresponderend lid van de KCML, Sander Pierron, bekend van zijn publicatie over het Zoniënwood, ging in 1941 ter plekke en kwam tot het oordeel dat de bouw van het buitenhuis afbreuk deed aan de schoonheid van het landschap. De kwaliteiten die hij in het landschap herkende, vatte hij samen onder de noemer van de esthetische waarde. Hij prees:

- Het schilderachtige karakter van het plein van het gehucht Ledeberg met de kapel, die naar verluidt op de locatie van een vroegere burcht zou staan. Pierron bewierookte het belang van deze burcht door te verwijzen naar één van de beroemde heren van Ledeberg, Joost Vyt, de opdrachtgever van het Lam Gods. Het moest zijn waardering kracht bijzetten, maar hij ging voorbij aan het feit dat de burcht al niet meer bestond op het moment dat de 15de-eeuwse Joost Vyt de heerlijkheid Ledeberg in handen kreeg.
- Het uitzicht over het Denderdal met in het westen de kerktoren van Ninove als baken, in het noorden Aalst
- Het hakhoutbos met daarin enkele oude opgaande bomen, waaronder een 300-jarige beuk. Hiermee legde Pierron de link met de eerdere rangschikking uit 1920 die vooral voor het behoud van het beukenbestand op de top van de Ledeberg tot stand was gekomen.
- Het goed bewaarde authentieke karakter van het agrarische landschap met aan de voet van de helling een pittoresk veldkapelletje onder een statige boom.

Toen de KCML in 1942 tot bescherming overging, sloot het nochtans de intussen in aanbouw zijnde villa uit de bescherming. De afbakening sneed rakelings langs de zijgevel van de villa, waardoor de constructie zelf net buiten de bescherming lag. De villa was zo

⁹ Bulletin des Commissions Royales d'Art et d'Archéologie 1920, jg. 59, p.305.

¹⁰ Nota van hoofdinspecteur Delville, 10 juli 1925: Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, archief KCML, Roosdaal "gerangschikt L De Ledeberg".

¹¹ DE BOLLE H. s.d.: Roosdaal van A tot Z: Altenloh Yvan, bouwheer van het 't Strokasteeltje' aan de Hogeberg en bugunstiger van de kapel van Ledeberg, website Hubert De Bolle en Roosdaal [online], <https://hdbr.be/AZ/A/MALTEYVAN.htm> (geraadpleegd op 17 april 2023).

gebouwd dat ze het zicht van op de top van de Ledeborg niet hinderde¹². Het plan bij het besluit van 1942 volgde ter hoogte van de villa niet de kadastrale perceelsgrenzen¹³. De perimeter van de bescherming beperkte zich tot de top van de Ledeborg en een stuk van de helling in noordwestelijke richting. De kapel Onze-Lieve-Vrouw van Ledeborg werd eveneens uit de bescherming gehouden.

De erfdiensbaarheden in het beschermingsbesluit waren duidelijk gericht op het tegenhouden van onoordeelkundige bomenkap en bebouwing. Mits een toelating kon daar wel van worden afgeweken.

2.3.3. Verdere aftakeling van het beukenbestand (1942-1952)

Het kappen van het oude beukenbestand op de Ledeborg zette zich ook na de bescherming als cultuurhistorisch landschap door. Nadat men al herhaalde keren had gemerkt dat ook zonder toelating tot het kappen of rooien van beukenbomen werd over gegaan, herinnerde de KCML in 1952 het gemeentebestuur aan de verplichting om voor dit soort ingrepen altijd toelating aan te vragen¹⁴. Het kappen van het oude beukenbestand ging dus duidelijk door. Van het waardevolle beukenbestand zouden er in 1952 nog maar 6 of 7 exemplaren overblijven.

2.3.4. Bijkomende bebouwing in het cultuurhistorisch landschap (1951-1987)

Begin jaren 1960 werd al vastgesteld dat het beschermde landschap nog maar van op één plaats een (ingeperkt) zicht over de Dendervallei bood: toenemende bebouwing en hoog opgaande vegetatie schermden de blik af (bijlage 5-3).

In die periode volgden ook verschillende aanvragen om bebouwing in het beschermd cultuurhistorisch landschap toe te laten. Uitzonderlijk gaf de KCML -op voorstel van het lokale corresponderend lid- voor één aanvraag wel een toelating (met voorwaarden)¹⁵ en weigerde ze de anderen. De weigeringen waren gebaseerd op de esthetische waarde: de woningen zouden het zicht schaden.

Uit een vergelijking van de opeenvolgende orthofoto's blijkt dat nog twee woningen langs de Varing na de bescherming gebouwd zijn: de oudste (nr. 19) kreeg een bouwvergunning in 1951¹⁶.

In 1966 gaf de gemeente een vergunning aan NV Minak - Léberg Bronnen voor uitbreiding van de site. De loodsen kregen hun huidige omvang in 1987, na toelating verleend bij MB van 7 april 1987.

2.3.5. Gedeeltelijke opheffing van het cultuurhistorisch landschap in functie van verkaveling (1984)

In 1984 werden de percelen ten zuiden van de Varing uit de bescherming gelicht met een intrekingsbesluit. Aanleiding was een verkavelingsaanvraag van 1982, die zich daarvoor op het gewestplan baseerde. Het gewestplan van 7 maart 1977 had bijna het hele beschermd cultuurhistorisch landschap de bestemming parkgebied gegeven, met uitzondering van het gedeelte ten zuiden van de Varing. Dat zat mee vervat in de

¹² Afbeeldingen website Hubert De Bolle <https://hdbr.be/AZ/A/MALTEYVAN.htm> en <https://hdbr.be/INDEMARGE/19421126.htm> (geraadpleegd 17 april 2023).

¹³ De afbakening van het beschermd cultuurhistorisch landschap liep ter hoogte van de villa van "punt A naar B", zoals aangeduid op het plan bij de bescherming van 1942 <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/50/bestanden/13939>.

¹⁴ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, lopend archief, Roosdaal, doos 49: minuut-brief van de KCML aan het College van Burgemeester en Schepenen van Pamel, augustus 1952.

¹⁵ Toelating verleend voor bebouwing Kluisberg 2 bij ministerieel besluit van 30 juni 1961: Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, archief KCML, Roosdaal "gerangschikt L De Ledeborg".

¹⁶ Het is onduidelijk of de toenmalige KCML er toelating voor gaf.

bestemming woongebied langs de Brusselsestraat en de Pamelse Klei. Het gewestplan creëerde dus ogenschijnlijk een tegenstrijdigheid tussen de ruimtelijke bestemming en de bescherming. Het gewestplan maakte nu ook de weg vrij voor het vergunnen van bouwaanvragen langs de Varing. De eigenaars van de betrokken percelen, daarin gesteund door de gemeente, dienden enkele jaren later een aanvraag in om de percelen te kunnen bebouwen. Omdat dit niet verzoenbaar was met de doelstelling van de bescherming, ging dat gepaard met het voorstel om de bescherming "te declasseren". Op 11 april 1984 ondertekende de toenmalige minister daadwerkelijk het besluit voor de gedeeltelijke opheffing van de bescherming, terwijl de Rijksdienst voor Monumenten en Landschappen en de KCML de oude afbakening verdedigden omwille van de graslanden en een kapelletje met een oude es, die in grote mate bijdroegen aan de "landelijke ambiance" van het beschermd landschap. Na de gedeeltelijke opheffing raakte het kapelletjes door bebouwing helemaal ingesloten. Terwijl het ten tijde van de bescherming nog een kruispunt van voetwegen markeerde, zijn ook die door de voortschrijdende bebouwing verdwenen. De es is na 2001 verdwenen.

De opheffing leidde in 1998 tot de aanvraag voor een stedenbouwkundig attest en uiteindelijk ook tot vergunning voor bijkomende bebouwing in 2001. Deze bebouwing vervulde het woonlint langs de Varing, waardoor de hele rand langs het beschermd cultuurhistorische landschap is volgebouwd. Dit is overigens een ontwikkeling die de hele omgeving in en rond de Dendervallei typeert. Een vergelijking tussen de orthofoto van 1951 en die van 1971 toont dit glashelder aan (bijlage 5-3).

2.3.6. Verharding Kapelleweide en aanleg als parking (1990-2007)

De Kapelleweide achter de Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Ledeborg kreeg al omstreeks 1964 een invulling als parking¹⁷. Daarvoor moesten alle statige beukenbomen verdwijnen. Tussen 1990 en 1995 verdwenen eerst de hoog opgaande bomen tussen de kapel en de toen nog grotendeels onverharde Kapelleweide. De volledige verharding voltrok zich tussen 2002 en 2007. Uit het bewaarde archief blijkt niet dat hiervoor een toelating werd gevraagd. Sinds 2022 zijn er plannen om de omgeving te ontharden en te vergroenen. Hiervoor gebeurt wel het nodige overleg.

2.3.7. Recente bebouwing in het cultuurhistorisch landschap en bosbeheersplan (2006-2022)

Begin jaren 2000 werd de bebouwing ter hoogte van de kruising Varing-Kluisbergen verder uitgebreid. Huisnummer 17 kreeg in 2006 een vergunning en gunstig advies, gevolgd door toelatingen met voorwaarden voor verbouwingen in 2016 en 2022. De bebouwing werd beschouwd als een onderdeel van het woonlint dat zich in de loop van de jaren aan de rand van de bescherming had gevormd. En die daardoor geen schade of bijkomend impact zou hebben.

In 2006 werd eveneens een bosbeheerplan voor het Ledeborgbos goedgekeurd, waaruit blijkt dat de dichte bosbestanden uit o.a. lork, tamme kastanje, robinia en Amerikaanse eik bestond. In zijn beschermingsvoorstel van 1942 omschreef Sander Pierron het als een hakhoutbos met enkele waardevolle oude beuken. Dat karakter is het intussen helemaal verloren. Het hakhoutbeheer is opgegeven.

¹⁷ Dat bleek uit de brief van een corresponderend lid van de KCML, 22 januari 1964: Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, lopend archief, Roosdaal, doos nr. 49.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een terreinbezoek op 3 juni 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

Het op te heffen beschermd cultuurhistorisch landschap ligt in Roosdaal (Pamel), omgeving rond de Kapelleweide en Kluisberg. De kadastrale toestand is gewijzigd ten opzichte van het ogenblik van de bescherming, waardoor de huidige perceelnummers niet meer dezelfde zijn als die op het plan bij de bescherming van 1942. Enkele kavels zijn ook opgesplitst of herverdeeld. Op het ogenblik van de bescherming vielen de perceelnummers kadastraal onder de gemeente Pamel, die in 1965 met de gemeentes Strijtem en Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek fuseerde tot de nieuwe gemeente Roosdaal. Kadastraal zijn de percelen nu omschreven als Roosdaal, 1ste afdeling (Pamel), sectie C.

2.5.2. Onroerend erfgoed

Beschermd cultuurhistorisch landschap:

- Ledeberg, 26 november 1942, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Executieve van 11 april 1984, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1413>

2.5.3. Omgeving

Het op te heffen gebied heeft volgens het gewestplan 'Halle-Asse-Vilvoorde' van 7 maart 1977 de ruimtelijke bestemmingen parkgebied, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut (ter hoogte van de parking Kapelleweide) en een klein stukje woongebied (ter hoogte van Varing huisnummer 17).

Voor zover ons bekend zijn er geen BPA's, gemeentelijke of provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen die op de Ledeberg betrekking hebben.

2.5.4. Natuur en Bos

Voor Ledebergbos bestaat een beperkt bosbeheerplan, looptijd 2006-2026, bekend onder de naam PB61/VB/06/01 – Ledeberg.

Er zijn geen speciale beschermingszones, Ramsar, Ven-Ivon, natuur- of bosreservaten. De biologische waarderingskaart registreert de tuin bij Varing 17 als een soortenrijk permanent cultuurgrasland met kleine landschapselementen waaronder een talud (hp*+kbs+kt) en valt dus onder de natuurwetgeving. Ledebergbos: zuur beukenbos (fs), naaldhout zonder ondergroei (pa) en valt onder het bos- en natuurdecreet.

2.5.5. Landbouw en Visserij

Er zijn geen landbouwgebruikspcelen of herbevestigde agrarische gebieden binnen de perimeter van de bescherming. Evenmin zijn er landinrichtings- of ruilverkavelingsprojecten.

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De noordwestelijke heuvelflank en -top van de Ledeburg in Roosdaal (Pamel) werd bij besluit van de secretaris-generaal van 26 november 1942 beschermd als cultuurhistorisch landschap omwille van de esthetische waarde.

Het beschermd cultuurhistorisch landschap de Ledeburg werd reeds in 1984 gedeeltelijk ingetrokken in functie van een verkaveling ter hoogte van de Varing. Als gevolg van de verkavelingsdruk aan de voet van de helling van de Ledeburg werd de bescherming reeds gereduceerd.

De erfgoedwaarden, -erfgoedkenmerken en -elementen van de Ledeburg als gaaf bewaarde heuvelflank met bospercelen, grasland en een waardevol beukenbestand zijn door toenemende bebouwing en kap in de decennia volgend op de bescherming nagenoeg volledig verdwenen. De erfgoedwaarden op grond waarvan de bescherming Ledeburg in 1942 tot stand kwam beschermd werd als cultuurhistorisch landschap, zijn in de loop van de decennia verloren gegaan hierdoor onherstelbaar aangetast en verloren gegaan.

1° Kwalitatieve vergezichten over de Dendervallei zijn verdwenen en niet meer te herstellen, omdat de omgeving op en rondom de top van de Ledeburg volledig verdicht is. In 1964 stelde een corresponderend lid van de KCML alvast dat de zichten over de Dendervallei nog maar op één locatie langs de weg Kluisberg mogelijk waren. Nu zijn alle zichten geblokkeerd door bebouwing, opgaande begroeiing en verdichting van de hele omgeving. Het open agrarische landschap aan de voet van de helling en bij uitbreiding in de wijde omgeving is door de verstedelijking opgeslokt. Ook al zou de omgeving bovenaan de Ledeburg aan openheid winnen, dan nog zou dit geen kwalitatieve vergezichten meer opleveren, omdat het algehele landschap sterk aan kwaliteit heeft ingeboet. Door de om zich heen grijpende bebouwing zit het beschermd cultuurhistorisch landschap helemaal ingekapseld. De bescherming van een beperkte oppervlakte van een deel van de Ledeburg heeft deze algemene ontwikkeling in de ruime omgeving niet kunnen tegenhouden.

2° Het waardevolle beukenbestand aan de Kapelleweide is verdwenen en vervangen door een geasfalteerde parking

In 1924 werd het aantal zware en mooi uitgegroeide beuken op een 60-tal geraamd. In 1964 bleven er nog maar 7 over. Nu telden we nog een drietal geïsoleerde beuken van enige omvang langs het pad genaamd Kluisberg. Op de vroegere Kapelleweide zijn alle beuken gekapt en vervangen door een geasfalteerde parking. De verharding werd tussen 2002 en 2007 vervolledigd. Uit het bewaarde archief blijkt niet dat hiervoor een toelating werd gevraagd. Het nieuwe vergroeningsplan voorziet opnieuw wat ruimte voor bomen, maar de helft van de parking zal deze invulling blijven behouden.

3° Het hakhoutbos met waardevolle beuken als overstaanders is gedegradeerd, het hakhoutbeheer is opgegeven. Het is opgegaan in het Ledeburgbos dat evenmin een oud bos is.

4° De bebouwing langs de Varing, Kluisberg en de loodsen van de Leberg bronnen die (met toelating) binnen de afbakening van de bescherming is gekomen, draagt evenmin bij aan de kwaliteiten van de omgeving. De omgeving oogt eigenlijk banaal.

De erfgoedkenmerken en -elementen van het cultuurhistorisch landschap Ledeburg zijn in de decennia volgend op de bescherming onherstelbaar aangetast waardoor de esthetische waarde van het landschap verloren ging. De bescherming van de Ledeburg als cultuurhistorisch landschap wordt opgeheven, omdat de erfgoedwaarden van het beschermde goed onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

Het opheffingsdossier registreert de verloren gegane erfgoedwaarden voldoende. Er is bijgevolg geen verplichting tot registratie van eventueel nog overblijvende erfgoedwaarden, -kenmerken of -elementen.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als cultuurhistorisch landschap van de Ledeberg, Kapelleweide-Kluisberg, wordt geheel opgeheven. De kadastrale percelen gevat door de opheffing zijn opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant: KCML-archief, doos Roosdaal: "De Ledeberg te Pamel-Ledeberg" (oud nummer 378).

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant: Lopend archief, doos Roosdaal, "Gerangschikt L De Ledeberg (te Pamel – Ledeberg), mappen 5415-5418.

Rijksarchief Gent, Inventaris van het archief van de Sint-Cornelius-en Sint-Cyprianusabdij te Ninove, 1092-1796 (1812): nr 126: Pamel kaart van gronden en huizen, door landmeter Philips De Dijn, midden 17de eeuw, https://search.arch.be/nl/zoeken-naar-archieven/zoekresultaat/ead/rabscans/zoekterm/karmelieten+Ninove/eadid/BE-A0514_114327_113020_DUT.(geraadpleegd op 7 april 2023).

Nationaal Geografisch Instituut: Luchtfoto 1951 B4 27, [Cartesius](http://www.ngi.be/cartesius/images/air/1951_B4_027.jpg) [online] http://www.ngi.be/cartesius/images/air/1951_B4_027.jpg (geraadpleegd op 7 april 2023).

Nationaal Geografisch Instituut: Chronologische mozaïek van de kaart van België voor het jaar 1939, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], kaartblad 30-4 ([1936](#)).

Nationaal Geografisch Instituut, Orthofotomozaïek van België 1995, schaal 1:20000, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], <http://www.cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B76B8E180-A71B-4347-835E-4B4BF49BF629%7D>, kaartblad 31-6 (1995).

Digitaal Vlaanderen, Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971, GIS-datalaag <https://www.vlaanderen.be/datavindplaats/catalogus/orthofotomozaiek-kleinschalig-zomeropnamen-panchromatisch-1971-vlaanderen>

Digitaal Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2000-2003: maart 2002, GIS-datalaag <https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/ded85fcf-bf6e-497c-8a89-4896762e04ad>.

Digitaal Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2005-2007: april 2007, GIS-datalaag <https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/dbf9ede8-97ce-4dd9-93e6-8a5baeba1fa7>.

Digitaal Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2008-2011: maart 2011, GIS-datalaag <https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/68e01569-5d34-42c5-9212-350b45283fa2>.

Digitaal Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, Vlaanderen, GIS-datalagen <https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/505e64fa-9f3d-13d3-2cfe-76ff-9bf6-5f13-75693604>.

Digitaal Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, 2009, 2012, 2015, 2018, 2021, GIS-datalagen

<https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/56b524b0-fce0-706a-a60d-0250-22bc-8421-92960339>.

Digitaal Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, maart 2022, Vlaanderen, GIS-datalaag

<https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/f5304d6d-0dd4-43fd-a726-427af31e8d61>.

DE BOLLE H. s.d.: Roosdaal in de marge, website Hubert De Bolle en Roosdaal [online], <https://hdbr.be/INDEMARGE/19421126.htm> (geraadpleegd op 17 april 2023).

DE BOLLE H. s.d.: Léberg bronnen, website Hubert De Bolle en Roosdaal [online], <https://hdbr.be/AZ/L/OLEBERGBR.htm> (geraadpleegd op 17 april 2023).

DE BOLLE H. s.d.: Roosdaal van A tot Z: Sint-Apolloniarochie/kapellen-kapelletjes, website Hubert De Bolle en Roosdaal [online], <https://hdbr.be/AZ/S/OSAPOLLONkapelletjesv1963.htm> (geraadpleegd op 17 april 2023).

DE BOLLE H. s.d.: Roosdaal van A tot Z: Altenloh Yvan, bouwheer van het 't Strokasteeltje' aan de Hogeberg en bugunstiger van de kapel van Ledeborg, website Hubert De Bolle en Roosdaal [online], <https://hdbr.be/AZ/A/MALTEYVAN.htm> (geraadpleegd op 17 april 2023).

DE SMET J.J. (red.) 1841: *Recueil des chroniques de Flandre: tome II*, Collection de chroniques belges inédites, Commission royale d'histoire. Collection de chroniques belges inédites, publiée par ordre du gouvernement, Brussel.

DE MUNCK 1924: Le site scientifique de Ledeborg (Pamel), *Anthropologica-prehistorica, Bulletin de la Société d'anthropologie de Bruxelles*, 39, 296-298.

https://biblio.naturalsciences.be/associated_publications/anthropologica-prehistorica/bulletin-de-la-societe-d-anthropologie-de-bruxelles/v39-1924/ap39_p296-p298.pdf (geraadpleegd op 11 april 2023).

IWONL 1962: *Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad Ninove 86E*, Brussel, https://www.milieuinfo.be/dms/d/a/workspace/SpacesStore/43ae1b98-95e7-41c4-871e-9e3d0d30dbdc/086E_NINOVE.PDF (geraadpleegd op 11 april 2023).

JACOBS P., VAN LANCKER V., DE CEUKELAIRE M., DE BREUCK W. & DE MOOR G. 1999: *Toelichtingen bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 30, Geraardsbergen [1/50 000]*, Belgische Geologische Dienst en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

REYNS N. & CLEDA B. 2014: *Archeologisch vooronderzoek Roosdaal - Kapelleweide 5 (Immaculata Maria Instituut)*, Wijnegem.

VAN HERREWEGEN G. 1964: Het oudste cijnsboek van Pamel (1391), *Eigen Schoon en De Brabander*, 169-203.

WAUTERS A. 1855: *Histoire des environs de Bruxelles: tome 1*, Brussel.

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie